

Cjenovna elastičnost šećerne repe na tržištu Republike Hrvatske

Klarić, Tomislav

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:140377>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-25**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Tomislav Klarić

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivrede

Smjera Agroekonomika

Cjenovna elastičnost šećerne repe na tržištu Republike Hrvatske

Završni rad

Osijek, 2020.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Tomislav Klarić

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivrede

Smjera Agroekonomika

Cjenovna elastičnost šećerne repe na tržištu Republike Hrvatske

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada:

1. Izv.dr.sc. Igor Kralik, mentor
2. Prof.dr.sc. Ružica Lončarić, član
3. Sanja Jelić Milković, mag.ing.agr., član

Osijek, 2020.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda, smjer Agroekonomika

Završni rad

Tomislav Klarić

Cjenovna elastičnost šećerne repe na tržištu Republike Hrvatske

Sažetak: U ovom radu obradili smo temu cjenovne elastičnosti, cjenovnu elastičnost šećerne repe te prikazali izračune ponude i potražnje. Iako se šećerna repa sije na oko 27000 hektara, zadnjih nekoliko godina je u trendu manje proizvodne površine zbog zahtjevnih uvjeta Europske Unije. Kako bi proizvodnja šećera i šećerne repe opstala na području RH ne smijemo dozvoliti preveliki pad proizvodnje šećera iz razloga što nam je šećer jedan od glavnih izvoznih proizvoda. U tablicama možemo vidjeti promjene u cijeni tokom godina, promjenu proizvodne površine koja s vremenom opada, prosječan prihod po hektaru te proizvodne količine šećerne repe. Pomoću pojedinih podataka izračunali smo cjenovnu elastičnost ponude i potražnje, što predstavlja jačinu reakcije ponuđene ili tražene količine nekog dobra, uz uvjet da su ostali parametri jednaki.

Ključne riječi: šećerna repa, elastičnost, ponuda, potražnja

18 stranica, , 3 tablice, 8 slika, 9 literaturnih navoda

Završni rad je pohranjen: u knjižnici Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek.

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of agrobiotechnical sciences Osijek

Undergraduate university study Agriculture, course Agroeconomics

BSc Thesis

Tomislav Klarić

Price elasticity of sugar beet in the Republic of Croatia

Summary: In this paper, we have dealt with the topic of price elasticity, price elasticity of sugar beet and presented supply and demand calculations. Although sugar beet is sown on about 27,000 hectares, in the last few years it has entered the trend of smaller production area due to the demanding conditions of the European Union. In order for production of sugar and sugar beet to survive in the territory of the Republic of Croatia, we must not allow an excessive decline in sugar production due to the fact that sugar is one of our main export products. In the tables we can see changes in price over the years, change in production area that decreases over time, average income per hectare and production quantities of sugar beet. Using individual data, we calculated the price elasticity of supply and demand, which represents the strength of the reaction of the offered or requested quantity of a goods, provided that the other parameters are the same.

Key words: sugar beet, elasticity, supply, demand

18 pages, 3 tables, 8 pictures, 9 references

BSc Thesis is archived in Library of Faculty of agrobiotechnical sciences Osijek and in digital repository of Faculty of agrobiotechnical sciences Osijek.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. MATERIJAL I METODE.....	2
3. REZULTATI I RASPRAVA.....	3
3.1. Tržište šećerne repe na području Republike Hrvatske.....	3
3.2. Tržište šećerne repe u svijetu.....	3
3.3. Intervencije države na tržištu šećerne repe	4
3.4. Elastičnost	5
3.5. Elastičnost ponude i potražnje	6
3.5.1. Definicija i zakon ponude	6
3.5.2. Definicija i zakon potražnje.....	6
3.5.3. Ravnotežna cijena i ravnotežna količina	7
3.5.4. Pomaci krivulja ponude i potražnje	8
3.6. Cjenovna elastičnost ponude.....	10
3.6.1. Relativno elastična ponuda	10
3.6.2. Jedinično elastična ponuda	10
3.6.3. Relativno neelastična ponuda.....	10
3.6.4. Posebni slučajevi elastičnosti.....	11
3.7. Ponuda šećerne repe u Republici Hrvatskoj	12
3.8. Cijene i formiranje cijena.....	13
3.9. Elastičnost ponude šećerne repe	14
3.10. Cjenovna elastičnost potražnje	15
3.10.1. Elastična potražnja.....	15
3.10.2. Jedinična elastičnost	15
3.10.3. Neelastična potražnja	16

3.10.4. Posebni slučajevi elastičnosti potražnje.....	16
3.11. Elastičnost potražnje šećerne repe.....	16
4. ZAKLJUČAK.....	17
5. POPIS LITERATURE.....	18

1. UVOD

Šećerna repa je biljka, čiji je latinski naziv *Beta Vulgaris*. Pripada porodici Štirovki, a prvenstveno se uzgaja zbog proizvodnje šećera s obzirom na visoku koncentraciju saharoze u korijenu. Šećerna repa voli duboka, rahla i tla strukturnog sloja neutralne do slabo alkalne reakcije. Uzgoj repe u plodoredu omogućuje dublju i intezivniju obradu i obilniju gnojidbu svih površina na kojima se uzgaja šećerna repa. Plodored za šećernu repu iznosi 4 ili više godina.

Najveći proizvođači šećerne repe su EU (Francuska, Njemačka, Poljska i Ukrajina), SAD i Rusija. Proizvodnja šećera iz šećerne repe čini 16% proizvodnje šećera u svijetu.

Neke od prednosti uzgoja šećerne repe su ugovorena proizvodnja, a kao takva osigurava siguran otkup i plaćanja, te šećerane svojim suradnicima osiguravaju sve što im je potrebno (sjemena, sijačice, sredstva za zaštitu itd.) U RH se također nalaze veoma značajne površine šećerne repe, oko 27 tisuća hektara, pri čemu je prosječan prinos u zadnjih nekoliko godina iznosio oko 50-55 tona po hektaru. (Meši i sur, 2009.)

S obzirom na količinu proizvedene šećerne repe šećerane u Hrvatskoj određuju cijenu šećerne repe, ovisno o digestiji (postotak saharoze u korijenu šećerne repe) i ostalim parametrima. S obzirom na promjene u ponudi i potražnji, cijeni i količini proizvedene šećerne repe istražiti ćemo njezinu cjenovnu elastičnost te prikazati postotnu promjenu u razdoblju od 2011.-2016.godine.

Analizom ponude i potražnje ćemo odgovoriti na pitanja kako se mijenja potražnja proizvoda s obzirom na promjenu cijene dobra te necjenovnih činitelja.

2. MATERIJAL I METODE

Pri izradi završnog rada korištene su informacije i podaci pretraživanjem stručnih i znanstvenih literatura koje se bave promatranom problematikom.

Tokom pisanja završnog rada korišteni su FAO podaci, DZS te TISUP, a također i druga dostupna literatura preko internetskog pretraživača. U ovom radu ćemo utvrditi koeficijente cjenovne elastičnosti šećerne repe u Republici Hrvatskoj.

3. REZULTATI I RASPRAVA

3.1. Tržište šećerne repe na području Republike Hrvatske

Šećerna repa zauzima u prosjeku oko 27 tisuća hektara obradive površine te je glavna biljka za dobivanje šećera u Europi. Iako se najviše šećera u svijetu dobiva iz šećerne trske šećerna repa ima značajnu ulogu u proizvodnji šećera. Proizvodnja šećera u Republici Hrvatskoj je tradicija duga više od 100 godina i jedna je od profitabilnijih poljoprivredno-prehrambenih proizvodnji, a šećer jedan od važnijih izvoznih proizvoda u izvozu hrane. (Meši i sur., 2009.)

Dnevni kapacitet prerade hrvatskih šećerana iznosi oko 20400 tona šećerne repe, pa je sirovinu potrebno osigurati i sa susjednih tržišta. U odnosu na EU imamo znatno nižu proizvodnju šećera. Npr. u proizvodnoj godini 2011/12. proizvodnja šećera po ha iznosila je 8,73 tone, dok je prosjek u EU te godine bio 11,6 tona.

RH i susjedne zemlje imaju mnogo pogodnih poljoprivrednih površina za uzgoj šećerne repe. Kako proizvodnja šećera u RH ne pokriva 2,4 milijuna tona potrošnje šećera, dodatne količine šećera moramo uvoziti. (Šubarić, 2013.)

3.2. Tržište šećerne repe u svijetu

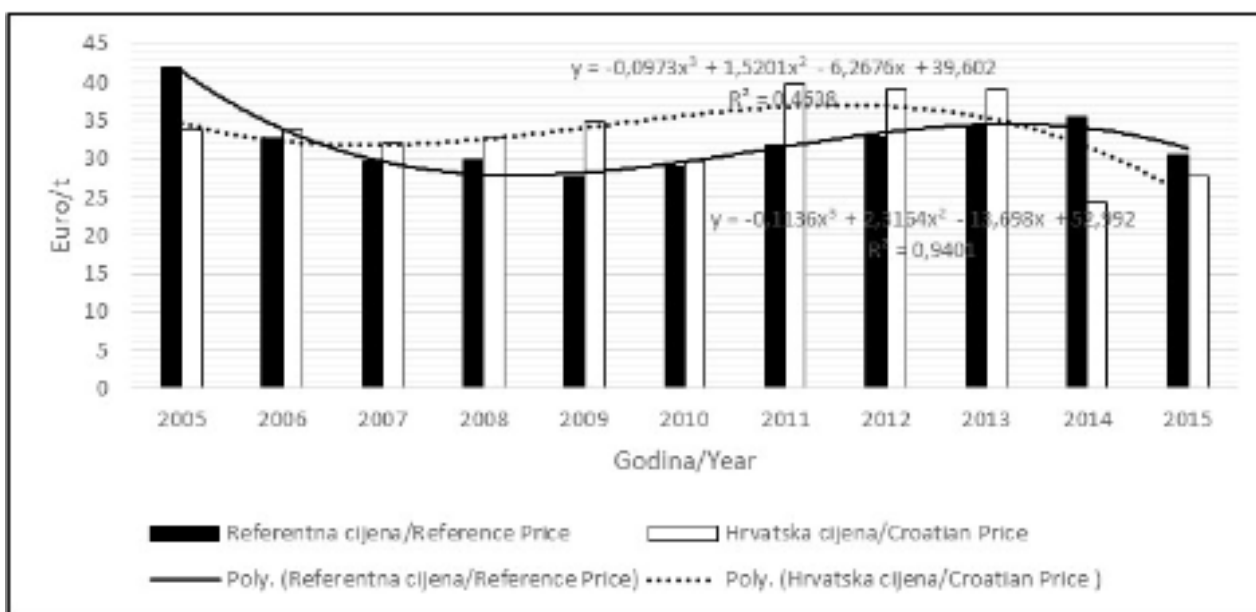
Najveći proizvođači šećerne repe su SAD, EU i Rusija. Najviše se proizvodi u Europi (oko 2 milijuna hektara), a najviše u Francuskoj, Njemačkoj i Poljskoj.

Francuska proizvede oko 33,5 milijuna tona korijena godišnje, te je stoga najveći proizvođač šećerne repe u Europi. Slijede je Njemačka s oko 25 milijuna tona te Poljska s 11,2 milijuna tona.

Uzevši u obzir proizvodnju šećerne repe u Hrvatskoj gdje je proizvodnja oko 1,2 milijuna tona, što čini 1,8% proizvodnje ove tri države.

Cijene šećerne repe su relativno stabilne i u prosjeku cijena je oko 30 eura po toni. Najviša referentna cijena bila je 2005. godine i iznosila je 42 eura po toni. Najpovoljniji trend cijena

šećerne repe u odnosu na referentnu Hrvatska je imala 2013. godine što se mijenja nakon ulaska Hrvatske u Europsku Uniju. (Grgić i sur., 2018.)

Slika 1. Cijena šećerne repe u Hrvatskoj i referentna cijena EU

Izvor: Izračun prema DZS-u i Eurostatu, 2.9.2020.

3.3. Intervencije države na tržištu šećerne repe

Od ulaska u EU Republika Hrvatska ušla je u sustav proizvodnih ograničenja u sektoru šećera. Europska komisija je dodijelila Hrvatskoj nacionalnu proizvodnu kvotu za proizvodnju šećera, pa je primjenom sustava proizvodnih ograničenja započeo trend smanjenja zasijanih površina šećerne repe.

Glavni razlog smanjenja proizvodnje se nalazi u padu cijena šećera na tržištu EU, što dovodi do narušavanja tržišta i disbalansa te je to rezultiralo padom interesa proizvođača šećerne repe.

Šećer je jedan od najvažnijih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, stoga ukoliko bi bili bez vlastite proizvodnje došlo bi do veće ovisnosti o uvozu i rasta cijena šećera u maloprodaji.

Program se provodi u trogodišnjem razdoblju od 2019.-2021. godine, a cilj potpore za proizvođače šećerne repe je zadržati interes za proizvodnju šećerne repe, što nije značajno samo za proizvodnju šećera, već i za održavanje plodoreda i plodnosti poljoprivrednih tala.

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju 2017. godine je 840 proizvođača podnijelo zahtjev za potporu.

Prema podacima DZS-a najviše zasijane površine je bilo 2014. godine kada je bilo zasijano 21900 ha, a nakon nastupanja prve veće krize u sektoru šećera površine su se znatno smanjile i to na 13833 ha. (Ministarstvo poljoprivrede RH, 2019.)

Tablica 1. – Plan financiranja Programa potpore za proizvođače šećerne repe

Programska godina	2019.	2020.	2021.	UKUPNO
Potpora	20.000.000,00 kn	20.000.000,00 kn	20.000.000,00 kn	60.000.000,00 kn

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede RH, 2019.

3.4. Elastičnost

Elastičnost je sposobnost neke ekonomske veličine da reagira na promjenu neke druge ekonomske veličine s kojom je u međusobnom odnosu, npr. elastičnost ponude, potražnje i troškova. Elastičnost izražavamo omjerom promjene jedne varijable u odnosu na promjenu druge varijable.

$E = \text{relativna promjena jedne varijable} / \text{relativna promjena druge varijable}$

Najčešće za varijable uzimamo ponudu, potražnju, cijenu i dohodak. (Benić, 2001.)

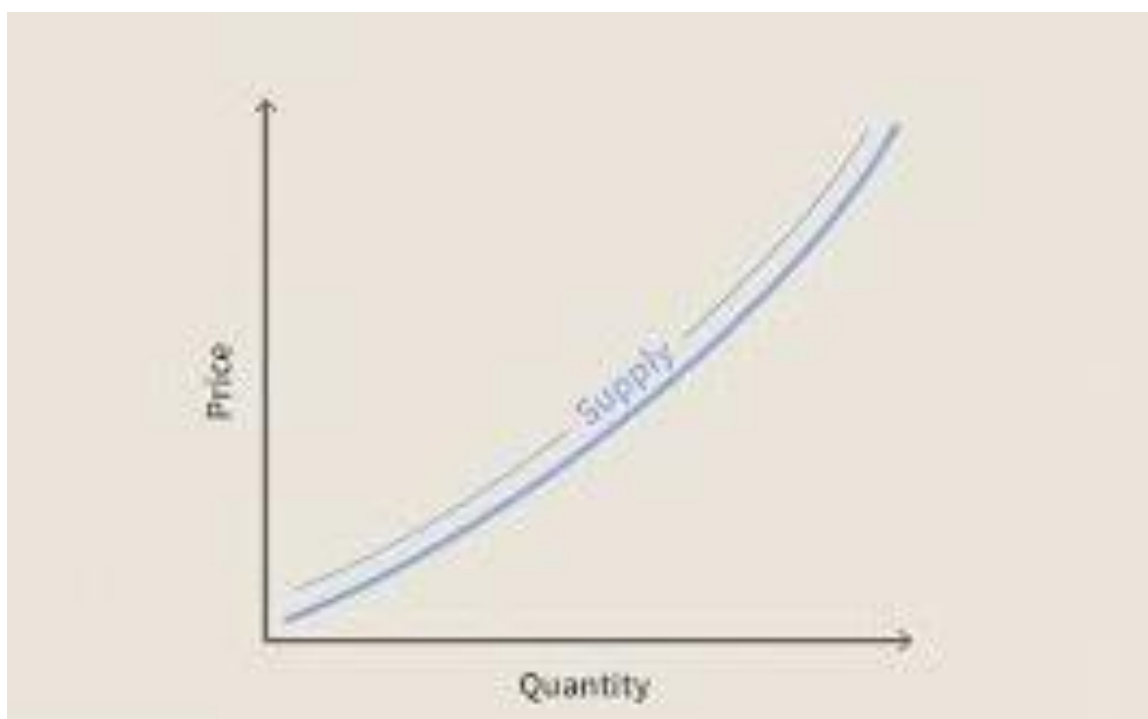
Vrste elastičnosti su:

- 1) Cjenovna elastičnost potražnje
- 2) Cjenovna elastičnost ponude
- 3) Dohodovna elastičnost potražnje
- 4) Unakrsna cjenovna elastičnost

3.5. Elastičnost ponude i potražnje

3.5.1. Definicija i zakon ponude

Pod ponudom podrazumijevamo količinu usluga i dobara koje se nude na prodaju po određenim cijenama, na određenom tržištu i vremenu. Elementi koji utječu na ponudu su cijena dobara, tehnologija, cijene inputa, cijene komplementarnih dobara, organizacija te posebni utjecaji (inovacije, standardi, vrijeme) Zakon ponude kaže da će proizvođači biti voljni ponuditi veću količinu nekog dobra ukoliko je cijena manja i obratno. (Benić, 2001.)

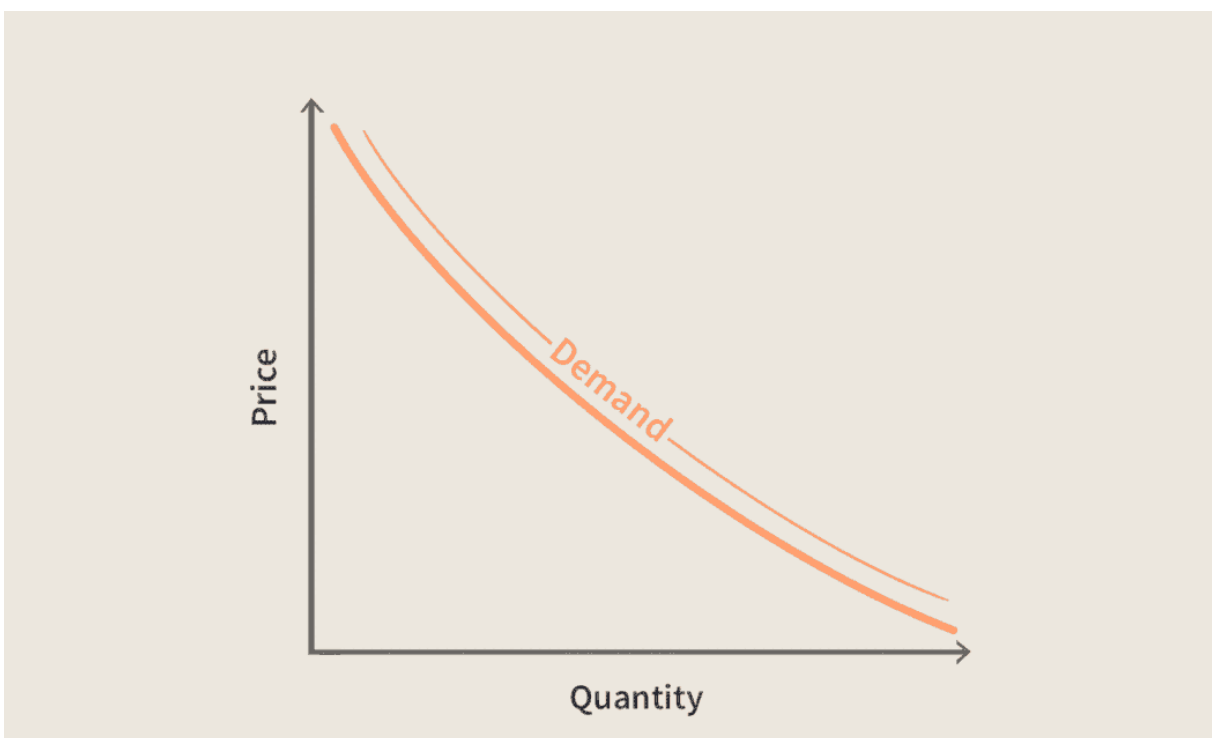
Slika 2. Krivulja ponude

izvor: <https://www.investopedia.com/terms/s/supply-curve.asp>, 2.9.2020.

3.5.2. Definicija i zakon potražnje

Pod potražnjom se podrazumijeva količina usluga i dobara koje će se kupiti po određenoj cijeni, na određenom tržištu i vremenu. Stoga potražnja prikazuje nabavnu spremnost kupaca

pri određenim cijena dobara. Zakon potražnje će utvrditi da kada se potražnja smanjuje, cijena dobara raste i obrnuto. (Benić, 2001.)

Slika 3. Krivulja potražnje

Izvor: <https://www.investopedia.com/terms/d/demand-curve.asp>, 3.9.2020.

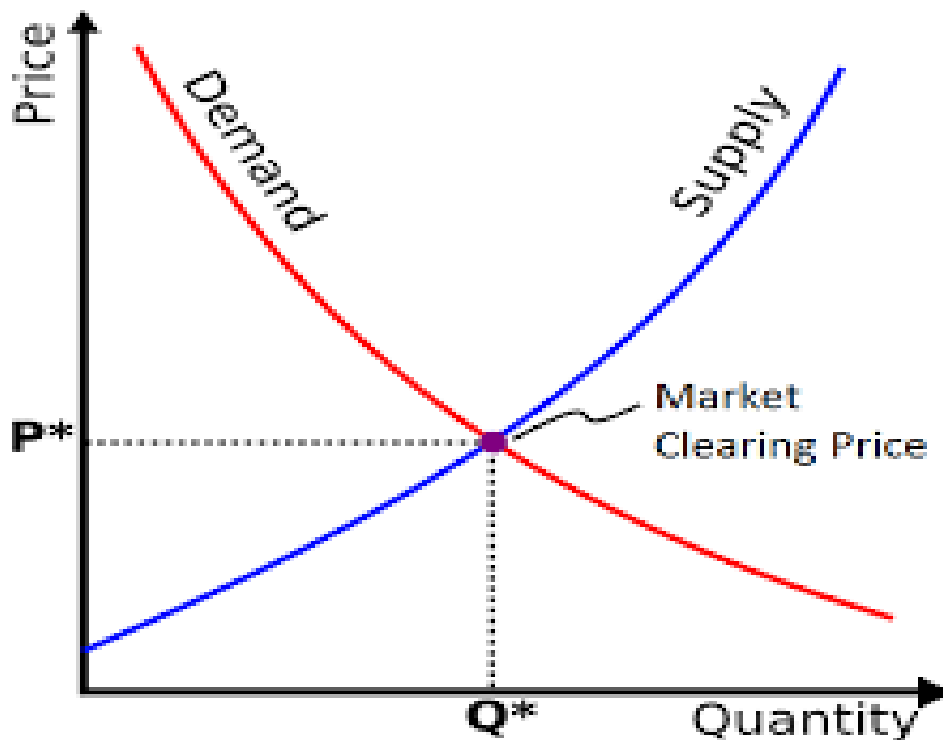
3.5.3. Ravnotežna cijena i ravnotežna količina

Krivulja potražnje i krivulja ponude čine zajedno zakon ponude i potražnje koji glasi:

Cijena na tržištu se formira izjednačavanjem potražnje i ponude, pri čemu točka presjeka ponude i potražnje daje tržišnu ravnotežnu cijenu i ravnotežnu količinu. (Fereničak, 1998.)

Četiri su osnovna zakona ponude i potražnje, a to su:

- 1) Ako je potražnja veća, a ponuda ostaje ista što vodi do više cijene robe
- 2) Ako se potražnja smanjuje, ponuda ostaje ista što vodi do niže cijene robe
- 3) Ako ponuda raste, a potražnja ostaje ista što vodi do niže cijene robe
- 4) Ako ponuda pada, a potražnja ostaje ista što vodi do više cijene robe

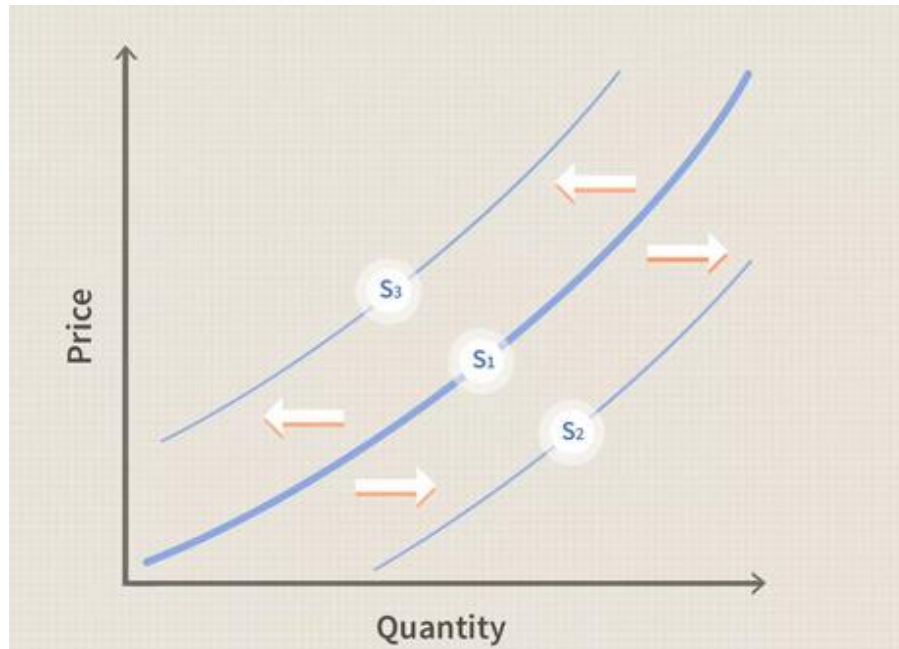
Slika 4. Ravnotežna cijena i ravnotežna količina

Izvor: <https://pulmonarychronicles.com/index.php/pulmonarychronicles/article/download/143/353?inline=1>, 3.9.2020.

3.5.4. Pomaci krivulja ponude i potražnje

Ukoliko dođe do promjena cijena na tržištu dolazi i do promjene ponuđene količine.

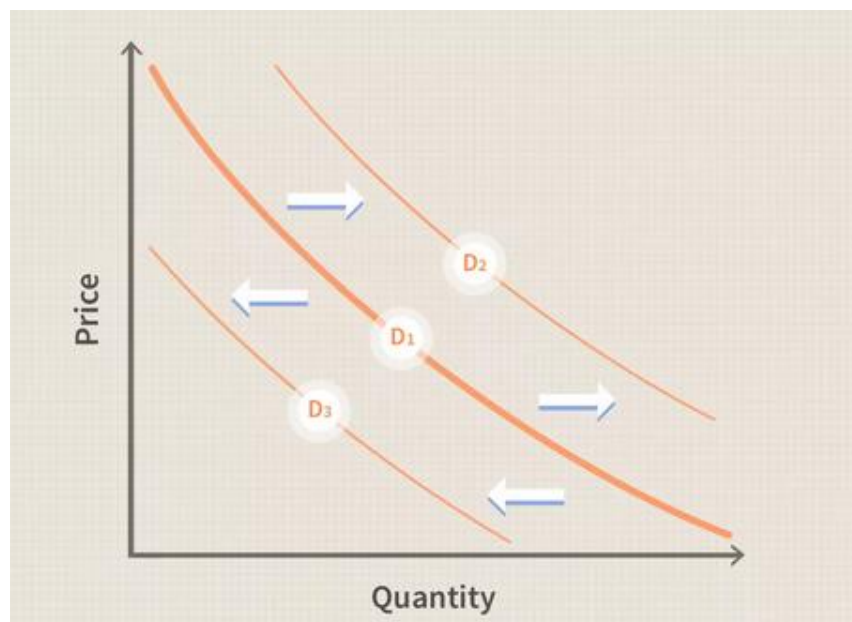
Poveća li se ponuda, njezina krivulja će se pomjeriti u desno, a smanji li se ponuda pomjeriti će se u lijevo. (Fereničak, 1998.)

Slika 5. Pomak krivulje ponude

Izvor: <https://www.investopedia.com/terms/s/supply-curve.asp>, 3.9.2020.

Ukoliko dođe do promjene cijene na tržištu doći će i do promjene tražene količine. Poveća li se potražnja krivulja će se pomjeriti u desno, a smanji li se potražnja krivulja se pomjera u lijevo. (Fereničak, 1998.)

Slika 6. Pomak krivulje potražnje

Izvor: <https://www.investopedia.com/terms/d/demand-curve.asp>, 3.9.2020.

3.6. Cjenovna elastičnost ponude

Cjenovna elastičnost ponude je intezitet promjene ponuđene količine nekog dobra u odnosu na promjenu cijene tog dobra. Cjenovnu elastičnost mjerimo koeficijentom, a on se izračunava dijeljenjem postotne promjene ponuđene količine dobra s postotnom promjenom njegove cijene.

$E_s = \text{postotna promjena ponude} / \text{postotna promjena cijene}$

Koeficijentom elastičnosti ponude možemo vidjeti postotnu promjenu kada cijena poraste za 1 % i obratno.

3.6.1. *Relativno elastična ponuda*

Ponuda kod koje je $E_s > 1$ je situacija kada je postotna promjena ponuđene količine veća od postotne promjene cijene. Npr. ukoliko se cijena dobra poveća za 1 %, a ponuđena količina se poveća za 2% možemo reći da je ponuda elastična.

3.6.2. *Jedinično elastična ponuda*

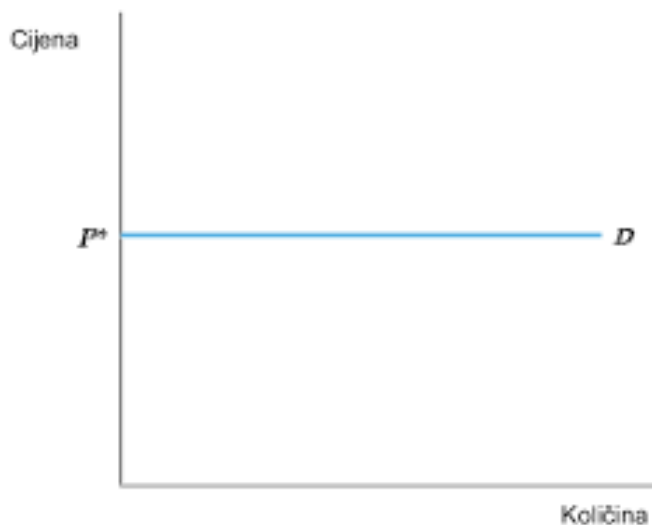
Jedinično elastična ponuda je u slučaju jednake postotne promjene ponuđene količine i cijene, gdje je $E_s = 1$. Ukoliko cijena dobra od 1 % uzrokuje isti porast ponuđene količine od 1 % možemo reći da je ponuda jedinično elastična

3.6.3. *Relativno neelastična ponuda*

Ponuda kod koje je $E_s < 1$ je onda kada je postotna promjena ponuđene količine manja od postotne promjene cijene. Ako porast cijene od 1 % uzrokuje porast ponuđene količine manje od 1 % (npr. 0,5 %) možemo reći da je ponuda neelastična.

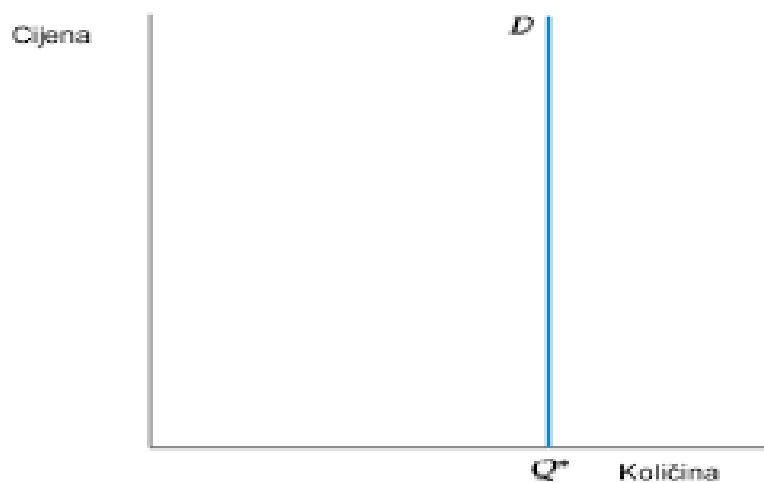
3.6.4. Posebni slučajevi elastičnosti

Posebni slučajevi elastičnosti mogu biti u slučajevima savršeno elastične ponude ($E_s = \infty$) i savršeno neelastične ponude ($E_s = 0$). Savršeno elastična ponuda je ona kod koje i najmanja promjena cijene uzrokuje beskonačno veliki porast ponude. Savršeno neelastična ponuda je ponuda kod koje ponuđena količina ne reagira na promjenu cijena. (Fereničak, 1998.)

Slika 7. Savršeno elastična ponuda

Izvor: <http://vssp.edu.rs/wp-content/uploads/2018/02/Mikroekonomija-Prirucnik.pdf>, 3.9. 2020.

Slika 8. Savršeno neelastična ponuda

Izvor: <http://vssp.edu.rs/wp-content/uploads/2018/02/Mikroekonomija-Prirucnik.pdf>, 3.9. 2020.

3.7. Ponuda šećerne repe u Republici Hrvatskoj

Tablica 2 prikazuje proizvodnju šećerne repe, veličinu prinosa i površinu na kojoj je šećerna repa zasijana. U tablici možemo vidjeti kako je najveći prinos bio 2016.-te godine, dok je zasijana površina znatno manja od prosjeka.

Tablica 2. Obrađena površina i proizvodnja šećerne repe u razdoblju od 2011.-2016. godine

Godina	Ukupno, t	Prinos, t/ha	Površina, ha
2011	1168015	53,76	21723
2012	919230	39,11	23502
2013	1050715	51,9	20245
2014	1392000	63,56	21900
2015	756509	54,49	13883
2016	1169622	75,49	15493
Prosjek	1076015	56,38	19457

Izvor: FAO i DZS

3.8. Cijene i formiranje cijena

Osim nametanja poreza i dodijele potpora, država na različite načine reguliraju tržište. Jedan od oblika reguliranja je kontrola cijena. Ukoliko država tj. vlast procijeni da je ravnotežna cijena nekog dobra previsoka, vlast određuje najvišu dozvoljenu cijenu, tzv. plafonsku cijenu proizvoda, pri čemu se postavlja pitanje kakve će biti posljedice takve odluke.

Uz određivanje najviše cijene proizvoda moguć je znatan pad ponude, jer će proizvođači biti spremni smanjiti proizvodnju. Dakle, kod plafoniranja cijena proizvođači gube pa se zbog takvih odluka neki čak i potpuno povuku s tržišta.

Cijene su bitna komponenta tržišta. Na tržištu sve ima svoju cijenu, tj. izraženu vrijednost u novčanom obliku. Cijene su koordinatori odluka proizvođača i potrošača. Više cijene smanjuju potražnju potrošača i ponudu proizvođača, a niže cijene smanjuju i obeshrabruju proizvodnju, a potiču potrošnju proizvoda. (Koutaoyiannis, 1996.)

Cijene šećerne repe formiraju se prema digestiji, tj. udjelu šećera u korijenu šećerne repe.

Prosječna digestija je 16% pa ćemo prema tome prikazati u tablici cijenu repe po toni i prosječnu zaradu po hektaru. Podatke o otkupnoj cijeni koristili smo iz Šećerane Osijek.

Tablica 3. Otkupna cijena Šećerane Osijek u razdoblju od 2011.-2016. godine pri prosječnoj digestiji od 16%

Godina	Otkupna cijena, kn/t	Prinos, t/ha	Prihod, kn/ha
2011	250	53,76	13.440,00
2012	300	39,11	11.733,00
2013	300	51,9	15.570,00
2014	230	63,56	14.618,00
2015	230	54,49	12.532,00
2016	260	75,49	19.627,00

Izvor: FAO i www.secerana.com

3.9. Elastičnost ponude šećerne repe

Prema podacima iz tablice 2. i tablice 3. Elastičnost ponude i cijene 2016. godine u odnosu na 2015.godinu. U 2016. godini ponuda šećerne repe u odnosu na 2015. godinu porasla je sa 756509 tona na 1169622 tone. Otkupna cijena šećerne repe je porasla sa 230 na 260 kn/toni.

Postotna promjena ponude = $1169622 - 756509 = 413113 / 1169622 = 0,3532$ tj. 35,32%

Postotna promjena cijene = $260 - 230 = 30 / 260 = 0,1154$ tj. 11,54 %

Es = postotna promjena ponuda/ postotna promjena cijena

Es = $35,32 / 11,54 = 3,06$

Ponuda kod koje je $E_s > 1$ je elastična ponuda, stoga možemo reći kako je ponuda šećerne repe za godinu 2015.- 2016. bila elastična.

3.10. Cjenovna elastičnost potražnje

Cjenovna elastičnost potražnje prikazuje promjene potraživane količine ovisno o promjeni cijene dobara. Ona nam govori za koliko će se postotaka promijeniti količina potražnje nekog dobra ukoliko cijena tog dobra poraste za 1 %. Mjeri se dijeljenjem nastale promjene u opsegu potraživane količine tog dobra, s postotnom promjenom cijene, tj :

$E_d = \text{postotna promjena potražnje} / \text{postotna promjena cijene}$

Kako koeficijent elastičnosti može biti manji, jednak ili veći od 1 razlikujemo neelastičnu, jedinično elastičnu i elastičnu potražnju.

3.10.1. Elastična potražnja

Ukoliko je koeficijent elastičnosti potražnje $E_d > 1$ relativna promjena tražene količine veća je od relativne promjene cijene. Dakle, ukoliko promjena cijene od 1% uzrokuje promjenu potraživane količine više od 1 % možemo reći da je potražnja elastična.

3.10.2. Jedinična elastičnost

Ukoliko je koeficijent elastičnosti potražnje $E_d = 1$ relativne promjene potraživane količine i cijene su jednake. Ukoliko promjena cijene od 1 % uzrokuje promjenu potraživane količine jednako 1 % reći ćemo da je potražnja jedinično elastična.

3.10.3. Neelastična potražnja

Ukoliko je koeficijent elastičnosti potražnje $E_d < 1$ relativna promjena tražene količine je manja od relativne promjene cijene. U slučaju promjene cijene od 1 %, a potraživana količina bude manja od 1 % možemo reći da je potražnja neelastična.

3.10.4. Posebni slučajevi elastičnosti potražnje

U posebne slučajeve ubrajamo savršeno elastičnu potražnju i savršeno neelastičnu potražnju. Savršeno elastična potražnja je ona kod koje je $E_d = \infty$, beskonačno mala promjena cijena uzrokuje beskonačno povećanje potraživane količine. Savršeno neelastična potražnja je ona kod koje je $E_d = 0$, potraživana količina ne reagira na promjene cijena. (Fereničak, 1998.)

3.11. Elastičnost potražnje šećerne repe

Postotna promjena potražnje = $1169622 - 756509 = 413113 / 756509 = 0,5396 = 53,96\%$

Postotna promjena cijene = $260 - 230 = 30 / 260 = 0,1154 = 11,54 \%$

$E_d = \text{postotna promjena potražnje} / \text{postotna promjena cijene}$

$E_d = 53,96 / 11,54 = 4,67$

Potražnja za godinu 2015.-2016. je bila elastična jer je $E_d > 1$.

4. ZAKLJUČAK

Relativno mala proizvodnja šećera i šećerne repe u odnosu na EU ima značajnu ulogu na domaćem tržištu. Iako se proizvodna površina smanjuje s godinama država ne smije dozvoliti pad proizvodnje šećera i šećerne repe jer nam je šećer jedan od glavnih izvoznih proizvoda. Od velike su važnosti potpore za proizvodnju šećerne repe kako bi se proizvodnja nastavila unatoč većim zahtjevima Europske Unije. Uzgoj šećerne repe je sigurna proizvodnja jer je unaprijed osiguran otkup. U ovom radu smo mogli vidjeti kako cijena varira od godine do godine u odnosu na proizvedenu količinu, stoga smo računali cjenovnu elastičnost kako bismo prikazali ponudu i potražnju u odnosu na promjenu cijena i proizvedene količine. S obzirom da su prinos i digestija znatno veći u Europskoj Uniji imamo mjesta za napredak pri proizvodnji šećerne repe i boljem probijanju na europsko tržište.

5. POPIS LITERATURE

1. Benić Đ, Osnove ekonomije, Zagreb, 2001.
2. Fereničak I, Počela ekonomike, Sveučilište J. J. Strossmayera Osijek, Osijek, 1998.
3. Grgić I i sur, Odnos proizvođačkih cijena odabranih poljoprivrednih proizvoda u RH i referentnih cijena u EU, Izvorni znanstveni rad, Agronomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, 2018.
4. Koutaoyiannis A, Moderna mikroekonomija, „MATE“, Zagreb, 1996.
5. Meši M i sur. Proizvodnja šećerne repe u konzervacijskoj obradi zemljišta, Novi Sad, 2009.
6. Ministarstvo poljoprivrede RH, Program potpore za proizvođače šećerne repe za razdoblje od 2019. do 2021. godine, Zagreb, 2019.
7. Podaci cijena šećerne repe, <https://www.secerana.com>, pristupljeno 2.9.2020.
8. Prinosi šećerne repe https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/01-01-15_01_2020.htm, pristupljeno 2.9.2020.
9. Proizvodnja šećerne repe u razdoblju od 2011.-2016, <http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC>, pristupljeno 1.9.2020.